

Slovenski dom

Stev. 210

V Ljubljani, sobota 16. septembra 1939

Leto IV

Vztrajno napredovanje Francozov na zahodnem bojišču

Pariz, 16. sept. o. Nočno poročilo francoskega poveljstva pravi, da je nemško letalstvo večer napadlo francoske prednje oddelke, a je moralo spustiti v boj s francoskim letalstvom, ki ga je kmalu poglavo v beg proti zahodu.

Berlin, 16. sept. o. Nemško uradno poročilo o položaju na zahodnem bojišču pravi, da je ves dan bilo živahno topniško streljanje.

Pariz, 16. sept. o. Francosko vojno poveljstvo ne mara razglasiti, da je Saarbrücken padel, ker hoče okolico mesta tako zavarovati,

da ne bi bil mogoč noben nemški sunek nazaj. V mestu samem ne bo nobenih bojov, kakor pričajo skušnje francoskih oddelkov, ki stoje v saarbrückenskih predmestjih.

Na vsem 150 km dolgem posaarskem bojišču so francoske čete večer povsod napredovale navzlic nemškim protinapadom. Francosko prodiranje se nadaljuje po načrtu, s sistematičnim sodelovanjem vseh vrst topništva in ob najmanjši izgubi človeških življenj.

Bruselj, 16. sept. o. Poročila s francoskega bojišča potrjujejo, da so francoske čete ponoči

zavzele mesto Perl, ki leži tik ob luxemburški meji. Francoske čete so izvedle napad s tanki in oklopnimi avtomobili ter pregnale nemške čete iz njihovih postojank. Trenutno je zavladal mir na tem delu bojišča in se francoske čete utrjujejo v vsem zasledem ozemlju.

Pariz, 16. sept. Topniški boj traja neprestano ter ščiti napade pehote. To je v glavnem, kar se lahko reče o operacijah na zahodnem bojišču v zadnjih 24 urah. Dež, ki je začel padati, onemogoča večje delo letalstva. Francoske čete bi bile že zasedle Saarbrücken, saj so že v predmestjih, toda čakajo, da to mesto popolnoma obkrožijo. Zdi se, da ima francoski generalni štab načrt onemogočiti aktivnost številnih nasprotnikovih važnih položajev na valoviti zemlji okoli Saarbrückena.

Pariz, 15. septembra. AA. Reuter. Sinoči ob devetih so Nemci potem, ko so obvestili luksemburške obmejne kraje, vrgli v zrak most čez reko Mosel, tako da so kosi mostu padali na luksemburško vas Schengen. Francozi so začeli atakovati strahotno obstreljevanje Nemce. Njihovi motorizirani oddelki so prešli polagoma v napad tako, da so bile nemške čete prisiljene izprazniti železniško postajo v Perlu ter razstreliti bližnji železniški most.

Premirje med Sovjeti in Japonsko

London, 16. septembra. AA. Reuter: Po razgovorih, ki sta jih zadnje dni imela Molotov in japonski veleposlanik v Moskvi Togo, je bil dosežen sporazum glede spornih vprašanj na Daljnem vzhodu. Po tem sporazumu je bilo izdano povelje, da japonsko-mandžurske in sovjetsko-mongolske čete ustavijo vse sovražnosti.

Nemške napovedi in zahteve glede miru

Berlin, 16. sept. o. Ker v nemških političnih krogih prevladuje upanje, da bo Nemčija kmalu gospodar nad vso Poljsko, se od tam znova širijo vesti o morebitni sklenitvi miru, za katero bi posredoval italijanski ministrski predsednik predsednik Mussolini. Poudarjajo, da mednarodni tisk znova ugiblje in razpravlja o možnih mirovniških pogajanjih in menijo, da bi do teh utegnili priti. Poluradna »Deutsches Dienst« piše v zvezi s tem:

Nemčija meni, da mir še ni čisto pokopan. Toda mir je odvisen od novega reda v Evropi, novega pravičnega mirovnega reda. To vprašanje o novem redu v Evropi je treba rešiti mirno ali pa s orožjem. Odločitev glede tega imata zahodni velenili. Toda ti velenili sta Nemčiji napovedali vojno in ji prepričali in sta nemško miroljubno akcijo na vzhodu spremenili v vprašanje vojne na zahodu. Rešitev tega vprašanja je v nujnih rokah.

35.000 poljskih beguncev na Romunskem

Bukarešta, 16. septembra. Predsedništvo romunske vlade je izdalo tole uradno poročilo: »Z ozirom na dogodeke na bukovinski meji je vlada sprejela obsežne ukrepe za zaščito nevturalnosti Rumunije. V tem duhu bodo otroci in ranjenci, ki bi morda prišli čez mejo, sprejeti od Rumunije. Vsak vojak ali vojaška skupina, ki bi prestopila mejo, bo razorožena in internirana do konca sovražnosti. Osebnosti s političnim položajem bodo prisiljene stanovati v določenih krajih, kjer ne bodo smele politično delovati. Vsem zasebnikom, posebnost z ozemlja Galicije, bo prepovedano prestopiti romunsko mejo.

Bukarešta, 16. septembra. m. Do večer je na romunsko ozemlje pribežalo 35.000 beguncev iz Poljskega. V Černovice so večer prišli tudi skoraj vsi diplomatski zastopniki na Poljskem.

Romunska vlada je dovolila prihajajoče določeno število zastopnikov nevturalnih držav, ki so bili doslej akreditirani pri poljski vladi. Del osebja italijanskega veleposlaništva, ki je prišlo pred večeršnjim, je enoči ponovno odpotoval na Poljsko, kjer so še vedno italijanski, francoski, angleški, romunski in turški veleposlanik. Sproga poljskega generalnega komisarja v Gdansk Chodackega je prišla iz Bukarešte v Černovice.

Žalostne slike iz poljskega zasedenega ozemlja

Newyork, 16. sept. m. List »Newyork Herald Tribune« prinaša poročilo svojega posebnega dopisnika, ki se je pred tremi dnevi vrnil s poljskega bojišča, kamor je spremljal nemške čete. V njem pravi takole:

Vse ozemlje, na katerem so divjali boji in ki je zdaj v nemški oblasti, kaže eno samo sliko: nepregledne vrste poljskih kmetijskih krajev, domacij in hiš, porušeni, požgani in zapušteni. Prebivalstvo, zbegano po neprestanih letalskih napadih in po obstreljevanju topništva, v gruclah beži v gozdove. Na tem ozemlju ni znamenj o kakem organiziranem odporu, povsod pa divjajo obupni boji osamljenih skupin. Na vsem zasedenem ozemlju ni niti enega mesta ali vasi, ki bi ne bila poškodovana ali uničena. Kar je poljskega prebivalstva ostalo, vse strto in mračno gleda tujo vojsko. Nemški vojaki pripovedujejo, da njihov najhujši sovražnik ni redna poljska vojska, marveč civilno prebivalstvo v zaledju, ki jih povsod neprenehoma napada ponoči, tako da si vojaki ne upajo iz položajev in iz določenih bivališč. Vsak vojak, ki se ponoči oddalji od svoje skupine, je izpuščen. Med civilnim prebivalstvom se skrivajo številni vojaki poljske redne vojske, ki so izborni strelci in vodijo obupen boj v zaledju nemške armade.

Vesti 16. septembra

Prvi teden po napovedi vojne je prispelo v Zedinjene države 129.921.831 dolarjev zlata, od tega 116.885.226 dolarjev iz Velike Britanije.

Vrhovni nadzornik ameriškega letalstva polkovnik Lindbergh je imel včeraj po osmih letih prvi govor po radiu. Zahteval je, da Zedinjene države Severne Amerike stopijo v vojno.

Gauleiter Forster je imenovan za civilnega guvernerja Gdanska in Gdinja.

Ponoči je bil potopljen v Rokavskem zalivu nek belgijski — nevtralni — parnik. Obalne ladje so prevzele mostvo. Med rešenimi je 6 oseb, ki so bile ob eksploziji ranjene. Parnik je potopila nemška podmornica. Neki drugi parnik je prevzel 49 potnikov in članov posadke.

Snočnje poročilo angleškega ministrstva za informacije se glasi: Odbor za pobiranje tihotapstva je zaplenil velike količine blaga, za katero je bilo ugotovljeno, da je namenjeno v Nemčijo. Zaplenjeno je bilo 28.500 ton petroleja, 26.350 ton jekla, 3.400 ton hematita, 4.600 ton mangana, 7.300 ton lesa, 6.000 ton fosfata in velike količine drugega blaga.

Angleška paroplovna družba Furness Prince Line sporoča, da bo s 15. oktobrom začela z redno zvezo med Anglijo, Newyorkom in Buenos Airesom.

Nemška podmornica je napadla in potopila včeraj angleški 5200 tonski parnik »Fanad Head«, ki je peljal iz Kanade na Irsko.

Romunska vlada je zapovedala, da morajo po bukovinskih ulicah zmanjšati razsvetljavo za 60 do 65%. Romuni se zelo boje, da se ne bi kaka neznana letala spozabila tudi nad njihovim ozemljem.

Seja angleške poslanske zbornice je odložena do 20. septembra.

Švicarska vlada je dala Angležem, ki morajo odpotovati v domovino, na razpolago poseben vlak, s katerim se je 600 angleških državljanov odpeljalo.

Belgijska vlada je ustanovila pomožni odbor za vojne begunce. Odbor bo zbiral prispevke za lajšanje bede vojnim žrtvam.

Trgovski promet med Turčijo in Italijo se je spet začel v vsem obsegu.

3000 ameriških državljanov je zadnje dni odpotovalo iz Anglije in Francije v domovino.

Pet srednjeameriških republik: Nicaragua, Honduras, Kostarika, Guatemala, Salvador, praznuje danes 118letnico svoje samostojnosti. Predsednik Združenih držav Roosevelt je predsednikom teh republik lepo čestital.

Predsednik angleške vlade Chamberlain bo prihodnjo sredo imel tretji govor o razvoju dogodkov v sedanji vojni.

Iz Bostona v Združenih državah poročajo, da se je trem tamošnjim kemikom posrečil nov izum za pridobivanje umetnega gumija z zelo poceni sredstvi. Če se bo izum obnesel za izdelovanje v velikem obsegu, ne bo Ameriki treba nič več uvažati naravnega gumija, kar bo zelo važno v morebitni vojni.

Pregnani ruski komunistični voditelj Trocki, ki živi v Mehiki, je dal ameriškim listom izjavo o tem, kaj vsebuje pogodba med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo, ki da bo prinesla Evropi in svetu še precejšnja razočaranja.

Na bližnjem zasedanju vseameriške zveze bodo sklepali o tem, kako naj ameriške države zavarujejo nedotakljivost ameriške celine in vse zahodne poloble, kako naj zagotovijo v sedanji vojni sebi neovirano trgovino in plovo po svetovnih morjih in kako naj zavarujejo pomorska pota.

Bivši voditelj avstrijskih Heimwehrovcev knez Starhemberg je prošil francosko vlado, naj mu dovoli ustanoviti posebno avstrijsko brigado iz Avstrijev, ki so po priključitvi Avstrije k Nemčiji in prej pobegnili v tujino.

Nemški listi so prinesli vest, da se Anglija pripravlja, da bi na belgijski obali izkrcala svoje čete. Angleška vlada je na to vest ponovila Belgiji svoja zagotovila, da bo spoštovala njeno nevturalnost.

Južnoameriške države Brazilija, Argentina in Paragvaj so odgovorile Angliji, da njihova vojna mornarica varuje obalo in da ne bodo pustile, da bi katera tuja država uredila na njihovi obali oporišča za svoje letalstvo in podmornice. Ta odgovor je prišel na opozorilo Anglije, da namerava Nemčija nekaj takega. Nemška vlada je seveda to angleško napoved zanikala.

Angleška vlada je razglasila seznam blaga, kar so ga njene ladje zaplenile, ker je bilo namenjeno v Nemčijo. Med tem blagom je bilo 26.000 ton železne rude, 28.000 ton živeža, 17.000 ton šotorovine in drugih za vojsko namenjenih tkanin.

Dan molitve za mir in za zmago angleškega orožja bodo imeli v nedeljo, prvega oktobra po vsej Angliji.

Obsežno propagando za večjo porabo mleka so začele angleške oblasti, ker imajo v Angliji mleka več kot preveč.

Hitlerjev pribojnik stotnik Bauss je med potovanjem kanclerjevim po poljskem bojišču nenadno prišel ob življenje. Kako, tega nemški viri ne povedo, tuji tisk pa priobčuje o tej nenadni smrti najrazličnejša uganjanja.

Kanceler Hitler je razglasil v Nemčiji amnestijo za vse kazni, ki ne znašajo več kakor tri mesece ječe.

Strokovnjaki na delu za ureditev banovine Slovenije

Belgrad, 16. septembra. m. Z vprašanjem o razširitvi raznih kompetenc tudi na dravsko banovino se bavi današnja »Politika« in pravi med drugim: »Razširitev uredbe, kakršno je dobila banovina Hrvatska, na druge banovine, je dala povod, da se je takoj v Ljubljani sestavila komisija strokovnjakov, ki bo izdelala potrebne predloge in jih nato predložila glavnemu komisiji, ki jo je postavil predsednik vlade Dragiša Cvetković. Na delu sta dve komisiji in sicer politično-upravna ter finančno-gospodarska. Obe sta se ustanovili pri stranki JRZ v Ljubljani. Komisiji sta sestavljeni takole: V prvi, to je politično-upravni, sodelujejo ljubljanski župan dr. Adlešič, pomočnik bana dr. Stanko Majcen, načelnik banske uprave dr. Trstenjak, vseučiliški profesor dr. Andrej Gosar, dr. Henrik Steska in prof. dr. Leonid Pitamic. V drugi komisiji, ki se bavi s finančnimi in gospodarskimi vprašanji, pa sodelujejo dr. Lavrič, dr. Koce in dr. Golia.

Obe komisiji delujeta soglasno ter sta precej dela že opravili, vendar pa je ostalo še več vprašanj, ki jih je treba razčistiti. Sama uredba o prenosu pristoj-

nosti, ki bo izdana v najkrajšem času, kakor tudi vse formalnosti za ustanovitev banovine Slovenije, bodo podobne vsem zakonskim določilom uredbe za banovino Hrvatsko, vendar pa čisto enake ne bodo. Več stvari, ki jih je dobila Hrvatska, Slovenija ne bo zahtevala, ker ji ne bodo ugalale. Zemljepisni položaj Slovenije je narekoval posebne želje. Do neke meje je imela dravsko banovino že prej izjemen položaj v politični upravi. To je tudi poglavlje, ki ne bo povzročalo težav. Tudi glede ozemljskega vprašanja ne bo nobenih vprašanj. Slovenija bo zahtevala le tri slovenske občine iz savske banovine, sama pa bo odstopila Hrvatoma dve občini, ki sta pretežno hrvaškega značaja, in težita gospodarsko k bližnjim hrvaškim mestom.

Ostane še globlje vprašanje, namreč vprašanje prenosa pristojnosti na gospodarskem in kulturnem področju. V Ljubljani mislijo, da se bodo tudi ta vprašanja rešila zelo hitro zaradi tega, ker so z zakonskimi osnutki za banovino Hrvatsko dobili osnove za to, po drugi strani pa so tudi ta vprašanja že pretresali v Ljubljani v posebnih komisijah.

Nemške gospodarske koristi in nevturalne države

Znamenja o gospodarskem pritisku na nevturalne države z obeh vojskujočih se strani

Berlin, 16. sept. m. Nemška javnost, kakor tudi uradni krogi pazljivo motre stališče posameznih nevturalnih držav do blokade, ki sta jo razglasili Francija in Anglija. Glavni predmet nemških razmišljanj je vprašanje preskrbe Nemčije s surovinami. S tem vprašanjem se bavi glasilo nac.-soc. stranke »Völkischer Beobachter«, ki v uvodniku pod naslovom »Kje so gospodarske koristi nemške države«, poudarja, da je Anglija, kadar je bilo govora o izmenjavi blaga, mislila vedno le na sebe. To dokazujejo tudi njeni ukrepi zadnjih dni. Ti gospodarski ukrepi so silno prizadeli življenjske koristi nevturalnih držav. Nvturalne države bi grešile same proti sebi, če bi se angleškim zahtevam kar udale. Vendar pa je treba računati s tem, da bo trajalo še precej časa, preden bodo te države svoje stališče dokončno zavzele.

Bukarešta, 16. sept. o. V Bukarešto je dopotovalo nemško gospodarsko odposlanstvo, čigar naloga je razčistiti, nekatere težave, ki so nastale zadnje čase pri izvajanju gospodarskega sporazuma med Nemčijo in Romunijo, v katerem je Ro-

munija Nemčiji dala izredne pravice in ji zagotovila velik del svojega žita ter petroleja, ki ju zaradi pomorske zapore Nemčija zdaj vsak dan bolj potrebuje.

Budimpešta, 16. sept. o. Angleški, francoski in holandski trgovski zastopniki zadnje čase izredno povprašujejo po romunskem žitu in ga plačujejo v zlatu. Zaradi njihovih ponudb je cena romunske pšenice poskočila za 60%, ječmen pa za 200 odstotkov.

London, 16. sept. o. Angleško informacijsko ministrstvo objavlja poluradno izjavo, v kateri pravi, da Anglija ne misli nikakor vplivati na nevturalne države in nobeni vsiljevati svoje volje. Ne bo ovirala dovoza živeža v Nemčijo iz nevturalnih držav, ne bo pa dovolila, da bi čez nevturalne države šle v Nemčijo take surovine in tako blago, ki bi vojno podaljševalo. Anglija ima natančno izračunano, koliko raznih surovin potrebujejo posamezne nevturalne države zase. To količino jim bo Anglija pustila uvoziti, več kakor to, pa ne. Na razpolago ima vsa sredstva, da bo ta svoj sklep lahko izvedla.

London in Pariz se pogovarjata z Rimom

Italija bo morala opredeliti svoje stališče do sedanje vojne

London, 16. septembra. Rimski dopisnik lista »Daily Express« poroča iz Rima, da so se začela posvetovanja med angleško, francosko in italijansko vlado glede stališča Italije v sedanji vojni, zlasti pa glede stališča Italije do Sredozemskega morja. Dosedanji razgovori med italijanskim zunanjim ministrom grofom Ciano in angleškim ter franco-

skim poslanikom so potekali v zelo prijateljskem duhu, vendar pa so imeli ti razgovori le pripravilni značaj. Razprava, ki se je sedaj začela, je zelo delikatnega značaja in se bo najprej nanašala na pravno vprašanje, katere glavni predmet bo izjava Italije o njenem stališču do Nemčije.

Nemška in poljska poročila pravijo:

Hudi boji na vseh poljskih frontah

Varšava, 16. septembra, o. Zadnja poljska poročila pravijo:

Pri Loviču in Skernovicah se boji z vso silo nadaljujejo in so poljske čete zadale nasprotniku hude izgube. Na drugih bojiščih ni spremembe.

Vrhovni poveljnik nemške vojske general v. Brauchitsch je zaradi zastoja pri Varšavi prispel na bojišče, da bo sam prevzel neposredno vodstvo.

Na zahodnem oddelku bojišča je minul včerajšnji dan mirno, na vzhodnem oddelku pa so tekli boji s sovražnikom. Boji se danes nadaljujejo.

Poljsko letalstvo je izvedlo napad na nemška letalska oporišča v Poznanju, kjer se spuščajo nemška letala, ki bombardirajo Varšavo zadnje dni. Poljsko letalstvo je popolnoma uničilo to oporišče, kar je imelo za posledico puščanje nemških letalskih napadov proti Varšavi.

Nemška ofenziva proti Poljski je prenehala biti strašna. Če bi bile stvarne sile izenačene, so Poljaki močnejši od Nemcev. Nemci so zadeli na težave, ki bodo vedno večje. Vodili sta se dve bitki, ena na zapadu, kjer so poljske čete v Poznanju in Pomeraniji mogle napasti sovražnika od zadaj med Lodžom in Varšavo in druga na jugu med nemškim napadom na Lvov, ki še vedno ni prinesel odločilnega uspeha navzlic velikemu sodelovanju letalstva in sistematičnemu bombardiranju civilnega prebivalstva. Menijo, da bo moral general Brauchitsch osebnost prevzeti povelj-

ništvo nad nemškimi motoriziranimi oddelki. Poljaki so že od začetka vojne žrtve v glavnem v treh elementov: 1. velike premoči nemškega letalstva, 2. suše, ki je že davno ne pomnijo in 3. vohunske mreže, ki so jo postavili nacionalni socialisti na Poljskem. Kar se tiče poljskega letalstva, se je le-to borilo že od samega začetka vojne z največjim junaštvom posebnost proti napadom na Varšavo.

Berlin, 16. septembra. AA. DNB: Vrhovno vojno poveljstvo sporoča, da so edine nemškega letalstva navzlic neugodnim vremenskim razmeram izredno ovirale umik Poljakov z bombardiranjem raznih železniških prog in železniških postaj, ki so bile močno poškodovane. Letala so z bombami in strojnimi napadom poljske čete, ki se umikajo vzhodno od Visle. Na letališču pri Lucku je bilo uničenih 11 poljskih letal, 2 letala pa sta bili sestreljeni. Nad mestom v Brodih je bilo sestreljenih 8 poljskih letal po krajšem boju. Poljska letala so se vžgala ter goreča strmoglavila na tla. Tri letala so bila uničena na zemlji. Razen tega je padlo v naše roke sedem poljskih letal. Sovražnik je izgubil na ta način 31 letal, v glavnem lovstva. Obramba sovražnika je zaradi tega še bolj oslabiljena.

Naročajte Slovenski dom!

Ljubljanske ljudske šole v številkah

Velik prirastek - Krizi in težave na šolah

Ljubljana, 16. septembra.

Mestna občina ljubljanska mora ob začetku vsakega šolskega leta premagati hude križe in težave v pogledu učilnic in razdelitve pouka. Prosvetni oddelek, ki mu načeljuje mestni šolski nadzornik g. Ločniškar, mora z veliko vztrajnostjo in uvidenostjo upoštevati vse ovire in jih preudar- no odstranjevati, kajti še vedno vlada v pogledu učilnic pravcata kriza. Učilnice na ljudskih mest- nih šolah so od zore do mraka zasedene in jih je težko prav pošteno prezračevati. Zaradi pomani- kanja učilnic, kajti na mnogih ljudskih šolah so nameščene tudi mešanske šole, so vodstva šol prisiljena uvajati deljeni pouk, kar kolikor toliko vpliva na napredovanje šolarjev. Poleg mešans- kih šol pa je večerni pouk za obrtniške in druge vajence. Tudi obrtno-nadaljevalne šole so nastan- jene na mestnih šolah. Šolska politika mestne občine je v bistvu tako usmerjena, da odpravi vse nedostatke in poživi šolski pouk. Zanimivo je da- lje dejstvo, da je letos zaznamovati prav velik prirastek šolske mladine. Je pa tudi značilna okol- nost, da so prav mešane šole na periferiji najhuj- natrpne, znak, da se manj siturirani sloji selijo na mestno periferijo, središče pa se prazni, ker se komercializira in so zdrava stanovanja tu prav draga, ki jih ne zmorejo nižji sloji.

Kaj nam povedo suhe številkke o ljudskih šo- lah ljubljanskih? Veliko, tako v pedagoškem in socialnopolitičnem pogledu! Naj številkke govore, ki bodo pokazale, katere šole so skoraj preoblo- žene s šolarji!

Mestne deške šole

Mestna občina ljubljanska vzdržuje 5 deških šol, od katerih so nekatere že doživele čestite ju- bileeje. Te šole nosijo tudi naslove po odličnih slo- venskih šolnikih. Tako nazivljejo: I. deška šola na Ledini (Kravja dolina) Andreja Praprotnika osnovna šola, III. šola na Vrtači Fran Erjavčeva šola in šola na Prulah Fran Levčeva osnovna šola itd. Mestne deške šole izkazujejo tele številne podatke: I. deška na Ledini 225 učencev, lani 302; torej centrum je razbremenjen! II. deška na Čopovem grabnu 225, lani 244; isti razlog. III. deška na Vrtači 290, lani 268; prirastek s perife-rije, IV. deška na Prulah 203, lani 209. V. de-ška v Spodnji Šiški 190, lani 190; etane neizpre- menjeno. Kakor, da bi se šiščani branili otrok! V vseh mestnih deških šolah je torej vpisanih 1214 šolarjev, lani 1213. Torej prirastek 1 glava! V vse I. razrede je vpisanih 282 učencev.

Mestne dekliške šole

Mestna občina nadalje vzdržuje tri samostojne dekliške šole, ki so prav tako močno zasedene in se morajo boriti za učilnice. Tudi te šole nosijo naslove po odličnih pedagogih in učiteljicah, ki so se odkovale na polju šolske prosvete. Močno je zasedena šentjakobska dekliška šola. Vse tri dekliške šole izkazujejo tele podatke: I. dekliška šola pri Sv. Jakobu 328, lani 318. II. dekliška na liceju (Knežje Zorke Ljubice šola) 243, lani 252. Majhen minus! Zakaj? III. dekliška v Spo- dnji Šiški 221, lani 211. Prirastek! Na vseh dekliš-kih šolah je skupno vpisanih letos 792, lani 771 učenk. V I. razrede je vpisanih letos 187 učenk.

Mestne mešane šole

S priključitvijo okoliških občin k mestu, je morala mestna občina prevzeti tudi vse šole. Tu so mešane šole, ki so zelo obremenjene. Občina vzdržuje 5 takih šol, ki navajajo naslednje po- datke: I. mešana na Viču 392 dečkov in 363 deklic, skupaj 755. II. mešana v Zgornji Šiški 217 dečkov in 201 deklica, skupaj 418. III. mešana v Mostah 318 dečkov in 300 deklic, skupaj 618. IV. Sv. Peter na Šmartinski cesti 164 dečkov in 126 deklic, skupaj 290. V. na Barju, ki je pred leti slavila 70 letnico obstoja in je prva leta bila na- stanjena v nekem večjem skladišču odn. hlevu, šteje 98 dečkov in 101 deklico, skupaj 199. Vseh šolarjev na mešanih šolah je letos 2280, torej ve- liko več, ko v šolah v središču. Lani je bilo na teh šolah 2257 otrok.

Mestna šola je dalje zgradila za Bežigradom ob Vodovodni cesti najmodernejšo osnovno šolo, ki jo nazivlje mešana poskusna šola, kajti na tej šoli je pouk po najmodernejših pedagoških na- čelih. Ta šola izkazuje letos 254 učencev in 241 učenk, skupaj 495, lani 468.

Na vseh mestnih ljudskih šolah je letos izka- zanih 2657 učencev in 2124 učenk, skupaj 4781 šolarjev. V I. razrede je vpisanih 599 dečkov in 479 deklic. Lani je bilo na mestnih ljudskih šolah vpisanih 4820, predlanskim pa 4815 otrok. Mestne šole so na videz razbremenjene, kajti mnogo učencev je vpisanih na zasebnih šolah.

Druge in zasebne šole

Za duševno manj vredne, omejene in idiote je ustanovljena na Grabnu posebna državna po- možna šola, ki šteje skupno 79 dečkov in 72 de- kljk.

klic. S temi otroki je krizi! Vzgojitelj mora imeti z njimi mnogo potrpljenja, kajti ti učenci so mu- hasti in jih je treba z veliko koncentracijo misli pripraviti do tega, da se zanimajo za učni pred- met. Dostikrat se zgodi, da se začno smejeti in uganjati svoje burke.

V Ljubljani so tri zasebne šole, ki so dobro obiskane in je tam pouk prav uspešen. V Marija- nišču je deška šola, ki ima 218 učencev, I. razred 39. V Lichtenurnovi dekliški šoli je 314 učenk, I. razred 79, in naposled v zunanji uršulinski de- kljski šoli 218, I. razred 32.

Na državnem učiteljskem obstoja dekliška šola s 140 učenkami in deška s 148 učenci.

Splošni sklep: Vse ljubljanske ljudske šole izkazujejo letos po podatkih mestnega prosvetne- ga oddelka 5970 učencev in učenk, lani so imele 5640 in predlanskim 5665. Torej znaten prirastek!

Manjšinska šola. Kmalu po sklepu in podpisu mirovne pogodbe je bila na Grabnu ustanovljena manjšinska šola, ki je sprva izkazovala dokajšen obisk. Poznejša leta je število učencev in učenk vedno bolj nazadovalo in lani je bila ukinjena. Tudi letos se ni nikdo prijavil v to šolo, zato ne obstoja več.

Gledališkemu občinstvu

Pred pričetkom redne gledališke sezone smat- ramo za svojo dolžnost, da obvestimo javnost o stanju v narodnem gledališču. To tem bolj, ker se zlasti po Ljubljani razširjajo neutemeljene vesti, ki bi mogle škodovati našemu umetniškemu zavodu.

Predvsem ugotavljamo, da so v obih hišah pri- prave za sezono v polnem teku.

Operno vodstvo je pričelo s sodelovanjem gg. dirigentov izvajati potrebne reforme, ki bodo olaj- šale in pospeševale nemoten razvoj začrtanega re- pertarja. Članstvo spremlja to delo z zaupanjem, ker si obeta od njega izboljšanje eplošnih razmer in dvig opere. Zato se je tudi z vsi ljubezno oprijelo študija.

Naše stalne obiskovalce in vse, ki jim je slo- vensko gledališče pri srcu, prosimo, da mu ohrani- jo zlasti v sedanjih težkih časih isto naklonjenost in pozornost kot doslej.

Slovensko gledališče je kulturna ustanova vsa- ga naroda, zato bomo vselej branili samo njegove interese, ki so istovetni z interesi čelstva. — Združenje gled. igralcev — sekcija Ljubljana.

Poziv bana dr. Marka Natlačena prebivalstvu dravske banovine

Ban dr. Marko Natlačen je poslal prebivalcem dravske banovine sledeči poziv:

V času od 17. do 23. septembra t. l. bo običajni vsakoletni Teden Rdečega križa.

Rdeči križ je človekoljubna ustanova, organi- zirana dejavna milosrčnost.

Razmere, v katerih živimo, nam narekujejo, da- letos še bolj, kakor prejšnja leta poudarimo plemen- iti namen in važnost društva Rdečega križa v ve- jeji naših javnosti in da na ta način damo onim, ki pri- tem društvu že nesebično delujejo, nove pobude in veselje k še čvrstejšemu delu, one pa, ki so doslej stali ob strani, morda pridobimo k sodelovanju pri Rdečem križu.

Ko stopamo v Teden Rdečega križa, izrazim željo, da bi v tem tednu prišlo slehernemu Sloven- cu do zavesti in spoznanja, kako važna je plemen- ita ideja Rdečega križa za državo in narod.

V krajih, kjer še ni odbora Rdečega križa, naj- ee najdejo ljudje, ki naj organizacijo tega odbora izvedejo. Tam, kjer že obstoječa organizacija ne deluje, poskrbimo, da se zdrami in poživi. Povsod pa pojdemo ta teden na delo, da pridobimo Rde- čemu križu čim več novih rednih ali vsaj podpornih članov. Pomagajmo, vsak po svojih močeh, da dobi v teh dneh Rdeči križ čim več denarnih sredstev, da bi mogel v tem popolnejši meri izpolnjevati svoje izvršene naloge. Šole, cerkev in društva naj v tem tednu vse store, da se široke plasti naroda seznanijo s plemenitimi nalogami, ki jim organiza- cija Rdečega križa služi po celem svetu, pa tudi v naši državi in med našim narodom.

Belgrajske vesti

Belgrad, 16. septembra. m. Novoimenovani ob- činski odbor v Belgradu je včeraj imel prvo sejo, na kateri je tudi prisegel. Trije imenovani občinski odbor- niki in sicer dr. Danilo Kačić, Boško Bošković in Radoslav Bogdanović, ki pripadajo skupini staroradi- kalov, niso hoteli sprejeti mesta v občinskem odboru.

Belgrad, 16. septembra. m. Glavno glasilo JRZ »Samouprava«, ki je doslej izhajalo kot dnevnik, bo v naprej izhajalo kot tednik in bo še vedno glasilo JRZ.

Poljska bo razdeljena?

Cudna vloga Sovjetske Rusije ob poljski

Berlin, 16. sept. m. Nemško časopisje objavlja v obširnih izvirskih večerajšnjih člankih moskov- ske »Pravde«, ki se bavi z vprašanjem Rusov in Ukrajincev na Poljskem. V diplomatskih krogih in med časnikarji v Berlinu so se s tem v zvezi začeli razgovori o vprašanju, če nemško-sovjetska nenapadalna pogodba morda ne vsebuje nekih tajnih točk za sklenitev rusko-nemške vojaške po- godbe. Nemški krogi izjavljajo na to, da v razgo- vorih, ki jih je imel v Moskvi Ribbentrop z Molo- tovim in Stalinom, ne morejo dajati nobenih po- drobnejših pojasnil. Poudarjajo pa, da je z ruskim veleposlanikom, ki je nedavno prispel v Berlin, prišla tudi posebna ruska vojaška komisija, ki se še vedno mudi v Berlinu. Nemški krogi ne govorijo stvarno o svojih namerah s Poljsko. Pač pa po- udarjajo, da Rusija pazljivo zasleduje vse dogo- d-

ke, ki se odigravajo na Poljskem. Da se pa Rusija zanimaja za Ukrajino, je samo po sebi razumljiva stvar.

London, 16. sept. o. Agencija United Press poroča, da vsebuje nedavno sklenjena pogodba med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo določilo o tem, da si bodo Nemčija, Rusija in Litva Poljsko raz- delile. Zahodni del z obalo in s petrolejskim ozemljem bi dobila Nemčija, Ukrajino boljševiki, severni konec vzhodne Poljske Litva, vmesni del pa bi ostal kot nekaj poljski protektorat za to, da ne bi Sovjetska Rusija in Nemčija imeli skup- ne meje. Do delitve bi prišlo tako, da bi Sovjeti zaradi »varstva ukrajinske manjšine« udarili na Poljsko ter zasedli poljsko Ukrajino. Zaradi tega so Sovjeti tudi izvedli delno mobilizacijo.

Madžarski zunanji minister pravi, da ni nobenih ovir za sklenitev nenapadalne pogodbe med Jugoslavijo in Madžarsko

Budimpešta, 16. sept. m. Madžarski politični krogi se še zmeraj bavijo z obema govoroma, v katerih sta očrtala stališče Madžarske do vseh mednarodnih vprašanj predsednik vlade grof Teleky in zunanji minister grof Czaky. Ti krogi poudarjajo, da je v takšnih okoliščinah, ki sta jih navajala oba državnika, omogočeno zlasti čim tes- nejše sodelovanje med Madžarsko in Jugoslavijo na gospodarskem in kulturnem polju. Isti krogi trdijo,

da so sedanji odnosi med Jugoslavijo in Madžarsko zelo prijateljski in ugodni ter da ni nobenih ovir, da bi se ti odnosi ne dali potrditi s posebno pogodbo.

Budimpešta, 16. septembra. Madžarski zuna- nji minister grof Czaky je poročal parlamentar- nemu odboru za zunanje zadeve o madžarski zuna- nji politiki ter naglasil, da Madžarska globoko občuduje, da se je uresničilo prerokovanje grofa Apornyja iz leta 1920, ko je v Parizu dejal, da se bodo posledice tako sklenjenega miru vsaka- kor maščevale. Mi Madžari, je nadaljeval grof

Czaky, smo leta in leta upali, da se bodo vsa vprašanja rešila na miren način. Mnogo smo pre- trpeli samo zaradi tega, da ne čujemo ponovno grmenje topov, kajti naš rod ima za seboj mnogo trpljenja. Toda kaj naj naredi madžarska vlada glede spopada, ki je nastal na njenih mejah? Ona lahko napravi samo to, da ostane dosledna svoji dosedajni politiki ter da ostane zvesta svo- jim tradicionalnim prijateljem, upoštevajoč čast države, ki stoji na prvem mestu. Za tako postavl- jenim moralnim brankom je madžarska vojska pripravljena braniti svoj narod zvesta politiki ohranitve etničnih pogojev. Kar se tiče madžar- sko-romunskih odnosov, je nadaljeval Czaky, je treba, da se za rešitev spornih vprašanj ustvari ugodno ozračje in sicer v hitrejšem tempu kakor doslej. Madžarska vlada ni ničesar opustila, kar bi koristilo zboljšanju odnosov med obema državama. Glede odnosov do Jugoslavije je rekel minister, so razmere mnogo lažje ter ob- stoja volja, da se vsa sporna vprašanja rešijo z naklonjenostjo, ki že obstoja med Madžarsko in Jugoslavijo.

Nemci o sporazumu med Srbi in Hrvati

Berlin, 16. septembra. »Frankfurter Zeitung« prinaša članek o srbsko-hrvaškem sporazumu. List piše najprej o obsegu in o vsebini samouprave ba- novine Hrvatske ter naglašja nato posebno zasluge Nj. kr. Vis. kneza namestnika in predsednika vlade Dragiša Cvetkovića za rešitev vprašanja, ki je toli- ko let oviralo napredek in ureditev razmer v dr- žavi. Predsednik vlade je pokazal veliko uvidev- nost in veliko sposobnost. Dosegel je sporazum, na čigar uresničitvi so delali številni državniki pred njim, toda brez uspeha. To je najpomembnejši do- godek v 20 letni zgodovini jugoslovanske države. Za državo s 16 milijoni prebivalcev ne more biti brez- pomembno, ali bo ljudstvo, ki živi v njenih mejah, nasprotnik ali prijatelj države. Modra politika Nj. kr. Vis. kneza namestnika je dovela do popušča- nja napetosti, ki je omogočila pogajanja, tako da so vsa sporna vprašanja bila rešena s porazumom, ki obsega vsa ta vprašanja. Gotovo je, da s tem sporazumom napravljen odločen korak za konsoli- dacijsko jugoslovanske države. Kakor vedno doslej, želi Nemčija tudi tedaj, da obstoja konsolidirana jugoslovanska država, ki se bo posvetila svoji no- tranji izgraditvi, ter zaradi tega najtopleje pozdrav- lja sporazum med narodi te države, ki zaslužio tako spoštovanje kakor simpatije.

Trpljenje civilnega prebivalstva v vojni na Poljskem

Komarnov, 16. sept. AA. Havas: V Komar- novu so nemška letala letela zelo nizko ter s strojnimi streljali na prebivalstvo. Ubilih je bilo okoli 80 ljudi. Ob tej priliki je bil hudo ran- jen tudi predsednik medparlamentarne unije Cepsaj. V Lucku so sovražna letala tudi s stroj- nicami streljala na prebivalstvo, ki je bežalo iz mesta. Dalje so sovražna letala bombardirala sa- mostan sester sv. Elizabete ter frančiškanski sa- mostan. Bombe so padle v samo središče mesta ter je ena bomba padla tudi na bolnišnico seme- nišča. Včeraj popoldne ob 3.30 je neko nemško letalo s strojnico streljalo na cesto med Kremen- cem in Nenokojem na avtomobilu, v katerem se je nahajalo osebe angleškega poslanstva. Žrtev ni bilo. Kakor je znano, je bilo bombardiranje Kre- menjca, ki je bilo izvršeno v torek, posebno krva- vo. V središče mesta je padlo okoli 20 bomb ter je bilo ubitih okoli 30 ljudi, čez 100 pa ranjenih.

Poljska podmornica priplula v Tallin

Tallin, 16. septembra. Prihod poljske podmor- nice Orsel v talinsko luko, je povzročil veliko sen- zacijo. Gre za podmornico, ki je bila nedavno zgrajena v angleških ladjedelnicah in ki se je na- hajala na odprtem morju 2 tedna s posadko 50 mož. Poveljnik podmornice je izjavil, da so izčrpali go- rivo in hrano in da je del posadke zbolel. Poveljni- ka in več bolnih mornarjev so odpeljali v bolnišni- co, ostalo moštvo pa je bilo internirano. Vojno mi- nistrstvo in ministristvo za zunanje zadeve sta ime- novali posebno komisijo, da ugotovi razloge priho- da podmornice.

Olimpijada bo odpovedana

Helsinki, 16. septembra. m. Po informacijah, ki jih objavlja agencija United Press, se zdi, da bo olimpija- da na Finskem odpovedana. Dela na stadionu se sicer nadaljujejo, toda nihče ne verjame, da bi se olimpi- jada prihodnje leto mogla vseliti. Formalni sklep za odločitev olimpijade bo sprejel mednarodni olimpijski odbor januarja prihodnjega leta. Nekateri so pre- lagali, da bi se olimpijada kljub vojni izvršila ob sode- lovanju nevtralnih držav, toda ta predlog je izzval povsod protest.

Bukarešta, 16. sept. Člani poljske vlade in diplomatskega zbora v Varšavi so predvčerajšnjim prispeli na romunsko-poljsko mejo. Nastanili so se v mestu Zalesyliku na obali Dnjestra. Poljska vlada ni mogla dolgo časa ostati v Lublinu zaradi bližajočih se napadov nemške vojske na to mesto. Zato se je bila preselila v Krzemienjec blizu ruske meje. Zaradi vojaških priprav Sovjetske Rusije pa se je morala vlada pre- preseliti. V Cernovicah na romunski strani se že nahajajo poljski finančni minister Kviatkowski. V Cernovic je priletelo tudi 14 letal poljske letalske družbe Lot.

Nemško-poljska vojna postaja polagoma vojna proti vsemu poljskemu narodu. Nemčija pravi, da se proti njeni vojski ne bori le poljska armada, temveč tudi civilno prebivalstvo. Zato bo njena vojska tudi proti prebivalstvu uporabila vsa sred- stva svojega orožja. Po zadnjih poročilih, ki pri- hajajo iz Poljske, se jasno vidi, da je nemška vojs- ka to grožnjo že začela izvajati.

Skrivnost smrtne megle

Devorny je pregibal svoje otrpele roke nekajkrat sem in tja, nato pa se je odzval povabilu svojega nasprotnika in si prižgal cigareto.

»Zdaj se spet počutim nekoliko boljše,« je pojasnil s pri- siljenim mirom. »Torej odložite ga! O čem se bova sedaj raz- govarjala?« Pri tem se je nekoliko grenko nasmejal. »O na- raščajočih cenah bombaža, o zadnjem uporu Zulufakrov? Ali pa vas bolj zanimata slinovka in parkljevka v Zadnji Indiji?«

Smeh, ki je bil že izginil z Morrisovih ustnic, se je spet pojavil.

»Vi imate smisel za šalo, mr. Devorny,« je s priznanjem pripomnil. »Zvok vaših besed zveni vsekakor nekoliko prisil- ljeno, toda to pride gotovo od tega, ker se vam zdi položaj nov in ga niste navajeni. Mislim, da niste bili še nikdar tako blizu smrti, kakor prav zdaj?«

»Pa vendar,« je vneto ugovarjal Devorny. »Nekoč sem ho- tel napraviti somomor. Mislite si, kako sem bil takrat blizu smrti! Skočil sem v globoko vodo, da bi se utonil. Stvar se je razbila le ob tem, ker sem znal plavati. To okoliščino sem po- zabil vpoštevati v razburjenju, ki je razumljivo.«

Morris je prikimal v znak pritrdjevanja.

»Ž vami se pa res krasno kramlja,« je ugotovil. »Po neki strani sem vesel, da stvari s svojo navidezno smrtno ne jem- ljete preveč tragično. Nimam rad žrtev, ki moledujejo za mi- lost. Vi prenašate svojo usodo bolj korajžno. Kaj pa sicer vse skupaj pomaga, če človek umira, kajne? Vi niste niti ože- njeni, niti zaročeni...«

»Motite se! Jaz sem celo dvakrat zaročen,« ga je odločno prekinil Devorny.

»Tako?« se je delal Morris presenečenega. »Tega nisem vedel. Prizadete poročevalske pisarne bodo dobile strog ukor. V ostalem pa: če ste dvakrat zaročeni, potem vam gotovo no- bena od teh zarok ni posebno pri sre. To prav gotovo ne bo zlomilo vašega poguma. Ali pa bi morda vi tudi sicer iz kakr- šnegakoli posebnega razloga želeli ta trenutek, da bi še naprej živeli?«

»Oh, nikakor ne,« je vlnudno ugovarjal Devorny. »Vi imate popolnoma prav s svojim naziranjem, da je človeško življenje brez vrednosti. To je bilo že mnenje moje stare tete. Jaz sem ji nekoč za božič podaril desetdolarski bankovec. Na to mi je napisala razglednico: — Dragi John! Življenje je solzna do- lina, to ti želi tvoja teta Karolina. — Bila je nekoliko udar- jena, toda kljub temu je imela prav.«

V velikih otroških Morrisovih očeh se je zasvetilo.

»Veste, da šele sedaj začenjam razumevati zgodbo čudo- vite pravljice Rahemetaze,« je vzklilnil veselo. »Do sedaj ni- sem mogel shemati niti starega sultana, ki se je pustil tako dolgo zadržati na tem svetu zaradi vaših prijetnih pripovedk, niti se mi ni hotelo posvetiti v glavi, da bi mogel človek, ki mu smrt lebdi pred očmi, imeti toliko fantazije. Mislim, da bi mogel vaše zgodbe dolge ure poslušati in pri tem popolnoma pozabiti na resni namen najinega svidenja.«

»Kako to? Vi ste mi vendar že sporočili, da me namera- vate umoriti! Vse ostalo je vendar postranskega pomena. Si- cer se pa vašega samokresa nič ne bojim. Niti najmanj ne. S samokresom človek ustrelji ali takoj ali pa sploh ne. Pri svojem delu sem imel opravka že z mnogimi umori, pa med njimi ni bilo nobenega, kjer bi si sedela morilec in žrtev pri-

jetno nasproti drug proti drugemu ter bi eden meni nič tebi nič — svojega nasprotnika ustrelil. Tako ne gre. Res, da člo- vek ustrelji koga iz zasede ali pa strelja pri razburjenju zaradi ljubosumnosti, — mimogrede rečeno, popolnoma nesmiselno početje, izvzemši, če takoj vzame strojno puško. Če je ženska že krenila iz tako imenovane čednostne poti, — kaj potem ko- risti uničenje enega samega človeka? — Da, in potem so se včasih streljali pri dvobojih. Vsekakor pa več ali manj iz ču- ta dolžnosti ali iz čuta do olke...«

Morris ga je prekinil, ko je odmahnil z roko.

»Imate prav, Mr. Devorny,« je rekel prijazno in s poudar- jeno malomarno kretnjo stresel pepel s svoje cigarete. »Sicer pa ne mislim trmasto na to, da bi vaš ustrelil. Samokres v moji roki ni začasno nič drugega kot čuvaj. Ne, čemu ravno streljati! Saj so še drugi načini usmrtitve. Manj bučne, pa take, da jih je težko dokazati.«

»Plin?« se je hitro vtaknil vmes Devorny.

»Na primer plin,« je dejal oni drugi. »Toda sedaj me po- slušajte prav tako pozorno, kakor sem storil prej jaz. Midva sva si nasprotnika. Vi ste to takoj na prvi pogled, ko ste me videli, spoznali, in tako izrabili to spoznanje na mojo škodo.«

»Razumem, da me zato sovražite,« je začel Devorny, pa ni prišel daleč.

»Ne sovražim vas,« je pojasnil zelo mirno in zelo hladno Morris. »Vi me popolnoma napačno sodite. Morda mislite, pri tem na moje besede v Jimovi »Prepovedanih kletih«. Toda to je bila le zvijača, ki sem jo uporabil takrat iz določenih razlogov. Ne, najina stvar je čisto drugočna. Midva sta si nasprotnika, a ne sovražnika. Vsakdo od naju ima svoj določeni cilj. Midva bi lahko bila najboljša prijatelja, če bi si najina cilja drug drugemu ne nasprotovala. Kar hočem doseči jaz, uničujete vi.

Od tu in tam

Razpust zagrebskega občinskega sveta napovedujejo zagrebski časopisi. Ban banovine Hrvatske je nedavno razpustil vse imenovane občinske odbore, le zagrebskega ni mogel, ker je ta občinski odbor z županom vred imenovan s kraljevim ukazom. V zvezi s tem poročajo, da je izgotovljena posebna uredba, s katero bo dobil ban pravico razpustiti in postavljati občinski svet tudi v Zagrebu. Ta uredba bo v kratkem objavljena in je zelo verjetno, da se sedanji občinski odbor v Zagrebu ne bo mogel več sestati. — Prav tako poročajo, da pripravljajo na banovini v Zagrebu veliko premestitev okrajnih glavarjev in drugih upravnopolitičnih uradnikov na ozemlju banovine Hrvatske. Zagrebski listi pravijo, da je povsem razumljivo, da bodo pri tej priliki pazili na tiste, ki so se kdaj prej pregrešili s svojim delom proti koristim hrvatskega naroda.

Vesti o ukrepih proti radijskim poslušalcem, ki poslušajo tuje postaje, so se bile raznesle po raznih mestih v naši državi. Ti glasovi so pripovedovali, da mislijo oblasti sploh prepovedati vsako poslušanje tujih radijskih postaj in da bodo za večjo učinkovitost tega ukrepa celo pobrale vse radijske aparate, s katerimi se lahko poslušajo tuje postaje. Seveda so oblasti takoj izjavile, da na kaj takega sploh ni misliti, še manj pa na to, da bi odvzele aparate. Pri nas ni nikjer potrebe, da bi se izdajali taki ukrepi. Vse take vesti se rode v vročih glavah, ki so izgubile orientacijo.

Za povračilo draginskih doklad, ki so jim bile odvzete pred štirimi leti, so se začeli pogovarjati upokojenci na Hrvaškem. Sedaj, ko so se začela urejati tudi finančna vprašanja banovine Hrvatske, so pohiteli upokojenci s svojimi zahtevami in prosijo merodajne čimlce, da njihove težave pri razpravah upoštevajo in jim na merodajnih mestih izposlušajo popravno krivice, ki se jim je dogodila.

Novi belgrajski župan, bivši finančni minister Vojin Gjurčević, je včeraj prevzel županske posle od prejšnjega župana Vlade Ilića. Najprej sta imela oba daljši razgovor o finančnih vprašanjih belgrajske občine, nato pa sta skupaj odšla v razna mestna podjetja, kjer je Ilić razkazal svojemu nasledniku vse naprave. Pri tem so bili navzoči tudi časniki, katerima sta oba, Gjurčević in Ilić, izjavila, da se še noben bivši župan ni na tak način posvajal od svojega mesta in na tako prijeteljski način uvažal svojega naslednika v županske posle.

Novo ustanovljena direkcija za kopičenje rezerv hrane v naši državi bo začela kmalu poslovati. Vlada je že imenovala ravnatelja nove ustanove v osebi dr. Dragutina Čosića. Direkcija bo začela takoj zbirati rezerve žita in druge hrane, končno tudi koroze, za katero pravijo strokovnjaki, da bo pridelale letos slabši kakor lansko leto. Zaradi tega bodo oblasti po vsej verjetnosti sploh prepovedale sleherni izvoz koroze. V prvi vrsti zaradi prehrane v pasivnih krajih, kjer je koroza silno važna hranilna snov. Zelo važna pa je koroza tudi za prehrano svinj, kajti od tega zavisi vsa naša proizvodnja mesa in masti. Direkcija bo prevzela nadzorstvo nad zalogami pri zasebnikih in bo pomagala upravnim oblastem pri zatiranju spekulativstva in navijanja cen. V prvi vrsti bo morala nadzirati delo trgovin, ki se na debelo bavijo s prodajo življenjskih potrebščin.

Blago, ki je bilo namenjeno za razstavo na jesenskem belgrajskem velesejmu, je začela uprava velesejma vračati lastnikom. Uprava je dobila od ministrstva dovoljenje, da bo razstavno blago lahko vrnila brezplačno po železnici. Prav tako ugodnost je dovoljena tudi za tisto blago, ki bi se odposlalo lastnikom, ki še čakajo na belgrajski velesejmi, in bi nastopila kakakoli okoliščina, ki bi bil belgrajski velesejem dokončno za letošnje jesen odložen.

Okrog 3 milij. kg raznega sadja je bilo prodanega na novosadskem trgu v tujino. Posebno veliko je šlo v tujino sliv, ki jih je tudi v vojvodinskih krajih izredno veliko. Od drugega sadja pa je bilo prodanega največ grozdja, nato pa jabolk in hrušk. Najboljši kupec je bil češko-moravski protektorat.

Konferenco, ki bo razpravljala o vprašanju, s kakšnim materialom naj bi se v bodoče gradile jugoslovanske ceste, je sklical gradbeni minister dr. Miha Krek za včeraj. Trije načini pri gradnji cest so se doslej uporabljali, namreč gradnja z betonom, z asfaltno ali s kamnom. Nazadnje pa se je pokazala potreba, da se točno ugotovi, katera vrsta je najbolj uspešna in katere vrste je z ozirom na naše gospodarstvo in industrijo tudi najbolj ugodna. Na konferenco so bili pozvani zastopniki kamene, cementne in asfaltno industrije, zastopniki inženirskih zbornic in zastopniki dobaviteljev ter strokovnjaki iz gradbenega ministrstva. Konferenca bo zasedala več dni.

Grozde so že začeli obirati v okolici Smedereva. Zdenkrat so začeli obirati namizno grozdje, katerega bodo takoj 15 vagonov poslali v tujino. Letošnji pridelek v okolici Smedereva ni samo odličen po kakovosti, temveč je tudi izredno obilen. Vsega skupaj računajo, da bodo vinogradniki prodali okrog 350 vagonov grozdja iz smederevske okolice. Cena se suče od 2—2,50 din za kg. Večino grozdja bo kupila Nemčija.

Pomlajevalna afera, ki je pred dvema letoma zbudila obilno prahu v Novem Sadu in tudi v vsej državi, se bo zaključila v ponedeljek, ko bo novosadsko sodišče izreklo svojo sodbo zdravnikom dr. Uzelcu in dr. Kolesnikovu. Ta dva zdravnika sta bila vzela delavcu Radu Mariću eno žlezo in z njo pomlajala po načinu ruskega zdravnika Voronova nekoga bogataša iz Belgrada. Operacija je pri bogatašu uspela, pač pa je šel pozneje delavec ločit zdravnika, češ da sta ga s odvzemom žleze ložit življenje onesposobila. Delavec Marić je prav za prav le hotel izsiliti od obeh zdravnikov novo nagrado. Pri prvi razpravi sta bila zdravnika obsojena, ko sta se pa pritožila, je kasacijsko sodišče sodbo razveljavilo. Zaslišan je bil po tem vrhovni sanitetni svet, ki je izjavil, da odvzete žleze ni pustilo na Mariću nobene trajne okvare ali pa ga naredilo nesposobnega za normalno življenje. Nato je sodišče zahtevalo tudi mnenje vrhovnega vojnega sanitetnega sveta, ki je po pregledu Marića ugotovilo, da je delavec še vedno sposoben za vojaško službo. Po teh najbolj merodajnih izpovedbah kaže, da bosta zdravnika oproščena vsake kazni.

S smrtjo je plačal svojo radovednost 18letni komi Albert Osma iz Sarajeva. Šel je na obisk k svojemu prijatelju Trajku Furtulu v vas Slakino. Furtul je bil tistega dne našel na polju staro avstrijsko granato, ki pa še ni bila razstreljena. Osma je bil tako radoveden, kaj je v granati, pa jo je zato vzel in odšel z njo na bližnji pašnik. Tam jo je poskušal odpreti, toda pri tem je granata eksplodirala in Osma na drobne kosce raztrgala.

Gospodar pregovoril hlapca, da je umoril njegovo ženo

Kotnik Anton obsojen na dosmrtno ječo

Celje, 15. septembra.

Pred tedni smo poročali o veliki razpravi proti 29 letnemu hlapcu Šibancu Alojziju iz Sp. Doliča, ki je na prigovarjanje svojega gospodarja, 30 letnega posestnika Kotnika Antona na Kozjaku, umoril za nagrado 200 din Kotnikovo ženo. Sodišče je obsodilo Šibanca Alojzija na 20 let robije in na trajno izgubo častnih državljanskih pravic. Kotnik Anton je bil med tem časom v celjski bolnišnici in je šele sedaj prišel pred sodišče. Na današnji razpravi, kateri je predsedoval g. dr. Dolničar, je Kotnik priznal, da je nagovoril svojega hlapca in ga podkupil z 200 din, da je s 7. julija 1937 z gospodarstvenika poslopa na kup kmeta Kotnikovo ženo, ki si je razbila lobanjo, polomila roke in noge in bila na mestu mrtva. Skesano je priznal svoj zločin in tiho pripovedoval sodnikom, kako je prišlo do tega groznega dogodka. L. 1932 se je poročil in prevzel zadolženo posestvo. Nekaj časa je njima gospodinjila njegova mati, katere

pa Kotnikova žena ni marala. To je mati čutila, zato se je umaknila v svojo koč kot prevziteljica. V družini je zavladalo nesoglasje. Kotnikova žena je slabo gospodinjila. Vse to pa je bilo vzrok, da je postal v hiši pravi pekel in velika družinska nesloga. Kotnik je bil ves nesrečen in v tej nesreči se mu je porodila v srcu zla misel, da spravi s sveta svojo ženo. To je razodel svojemu hlapcu Šibancu, načrt je bil sklenjen in prišel je usodni dan 7. julija. Kotnikovo ženo so našli mrtvo in jo pokopali. Kdo bi mislil, da je padla kot žrtev morilčeve roke in da je bil pri tem udeležen tudi njen mož. Dolgo je hodil Kotnik okrog, bil je tihi in miren, pekla pa ga je vest. In ta vest ga je pripeljala do tega, da je spravi težo greha s srca, ko je potožil svojo bol neki ženski. Zvedeli so orožniki, oba aretirali in dejanje sta priznala. Sodišče je obsodilo Kotnika na dosmrtno ječo. Kotnik je mirno sprejel kazni in jo takoj nastopil. Njegov zagovornik je vložil priziv zaradi previsoke odmere kazni.

Ljubljana od včeraj do danes

Ljubljana, 16. sept.

Ljubljančani že tretji dan vodimo boj proti slabemu vremenu. Kako? Morda z bombami, granatami in streljanimi? Nikakor ne! Z godrnjanjem in preklinjanjem proti slabemu vremenu. To septembrsko vreme pa je drugače podobnejše aprilskemu. Nalivi! Nato jasno! Zopet naliv in zopet jasno! Kdo bi se ne jezil, ko moraš dežnik sedaj zapirati, sedaj odpirati. Od torke do davi je nad Ljubljano padlo že 48,6 mm dežja, kar pomeni, da se je nad ljubljanskim ozemljem zlilo do 19.440.000 hl vode. Mnogi so prav srčno veselo privoščili, da bi bili taki nalivi nekje tam na severu, kjer grme topovi. Toda, pravijo, da severno od Karpatov je še lepo vreme. Ljubljana počasi narašča in še ni nevarnosti za kako večjo povodenj. V Gruberjevem prekopu so pa že sedaj odprli zatvornice, da voda hitreje odteka. Sava je zaradi hudega deževja na Gorenjskem močnejše narašča. Pri Litiji je že dosegla 2 m nad normalo.

Vožnje reševalne postaje

Reševalna postaja, kar je drugače prav vesel dogodek, ni zaznamovala v zadnjih 48 urah prav nobene nesreče in poškodbe. Pa ne mislite, da postaja zato počiva in uživa prijeten »dolce far niente«. Nikakor ne! Prevaža pa v bolnišnice druge bolnike in betečnike. Včeraj je zaznamovala 14 voženj. Tudi bolnišnica nam javlja, da tam niso sprejeli v zadnjih 24 urah nobenega ponesrečenca, ranjenca in poškodovanca. Junaki kola in noža mirujejo!

Češpljev teden in gobe

Od srede je uveden tako zvani češpljev teden. Mestna občina je dovolila uvoznikom sliv in mnogim sadjarjem uvoz tega dobrega sadja brez plačila trošarine, ki znaša 25 par na kd. Odprava trošarine je močno vplivala na uvoz sliv. Cenijo, da je bilo zadnje dni uvoženo do 50.000 kg sliv. V cenah na debelo se to sedaj pozna. Pa tudi češplje na drobno so cenejši. Danes je bil trg naravnost natrpan s slivami razne kakovosti. Pa z drugim sadjem, jabolkami, brusnicami, breskvami itd. je bil danes trg bogato založen. Cene sadja so bile na debelo splošno tele: slive 1,75 do 2,25 din (prej 2—3 din kg), hruške na debelo 2,50 do 4 din (štajerske, gorenjske in dolenske), jabolka domača iz raznih krajev 2,50—3,50 na debelo, domače breskve 2,50—3,50 din kg, obilo je na trgu domačega in drugega grozdja, ki je bilo na debelo po 4—4,50 din kg.

Zaradi suše, odnosno sončnega septembra je letos letina za gobe zelo slaba. Cene suhim gobam so letos izredno visoke, kajti nikjer jih ni na ponudbo in trgovci z gobami bodo zato letos napravili slabe kupčije, ko so druga leta izvozili ogromne množice gob v približni vrednosti do 20 milij. din. Danes je bilo na trgu mnogo lisic, ki so bile po 1,50—2 din kg. Prav redki so bili jurčki, le nekaj meric. Zato so bili zelo dragi. Merica lepih, malih in zdravih jurčkov je bila 6 din, slabjših 5 din. Gobarji vodijo živahne pomenke, kdaj bodo šli na gobe in mogoče jim bo te dni ustreženo.

Najden utopljenec

Zaradi naraščajoče Ljubljanice ki vlača s seboj razen les in dranje od Vrhnice nizdol, so bile odprte glavne zatvornice v Gruberjevem prekopu in tako plava les z dranjem po prekopu dalje. Ob izlivu prekopa v Ljubljanico tam v Mostah pri karmelitarcih pa revnejši ljudje s kaveljni love les in dranje, da bi se tako preskrbeli s kurivom za zimo, ki jo nam obetajo kot zelo hudo. Davi okoli 6 je bilo več ljudi ob ustju prekopa. Kar so zapazili na desnem bregu izliva naplavljenno truplo neznanega moškega. O najdbi je bila ob-

Bosanska železniška proga od Ustiprača do Foče je že popolnoma gotova in jo bodo v nedeljo slovesno odprli. Na otvoritev bo prišel prometni minister inž. N. Bešlić z večjim številom visokih uradnikov iz prometnega ministrstva. Na vseh postajah ob progi pripravljajo ljudje svečane sprejeme prvega vlaka in gostov, kajti železniška proga pomeni za te kraje velikansko gospodarsko pridobitev. Železniška uprava je obenem odredila, da bodo tega dne vozili po že določenem voznem redu vlaki, s katerimi se bodo ljudje lahko brezplačno vozili.

veščena tamošnja stražnica in kmalu je nato dospela policijska komisija, da bi ugotovila utopljenčev osebnost. Je to možki, star okoli 50 let, srednje postave, kostanj las in malih brk. Je okroglega obraza. Na sebi ima črnosiv suknjič. Utopljenec je moral biti v vodi že najmanj 10 dni. Pri njem niso našli nikakih osebnih dokumentov, niti zapiskov, le žepni nož s belimi platnicami in ključ od hišnih vrat. Po ogledu je komisija odredila, da so truplo utopljenca prepeljali v šepanjsko mrtvašnico.

Športne vesti

Prve pokalne tekme v LNP. Jutrišnja nedelja je namenjena za pokalne tekme Ljubljanske nogometne podveze. Za pokalne tekme se je prijavilo 20 nogometnih moštev. V Ljubljani bomo imeli na igrišču Ljubljane tri zanimive tekme: ob 13.30 Moste : Grafika, ob 15 Svoboda : Jadran in ob 16.30 Reka : Mars.

Dalje bodo igrali v Mariboru: ob 14.30 Zelezničar : Slavija, ob 16 Rapid : Maribor; vsi na igrišču Zelezničarja;

v Celju: ob 15 Olimp : Jugoslavija, ob 16.40 Celje : Atletik; vsi na igrišču Celja;

v Domžalah: ob 16.30 Disk : Hermes;

v Kranju: ob 16 Kranj : Bratstvo;

v Trbovljah: ob 16 Amater : Hramstnik;

v Čakovcu: ob 16 ČSK : Gradjanski.

Grška atletska zveza je po predhodnem sporazumu z atletskimi zvezami Jugoslavije, Rumunije, Turčije in Bolgarije določila, da bodo letošnje balkanske igre od 1. do 10. oktobra. Letošnje balkanske igre so po številu desete in zato pripravljajo Grki za prvo desetletno Balkanijade velike slovesnosti.

Tekme v hrvatsko-slovenski ligi: v Splitu: Ljubljana : Hajduk, v Zagrebu: Concordia : Split, v Sarajevu: Hašk : Sašk, v Osijeku: Gradjanski : Slavija (Os.), v Subotici: Bačka : Slavija (Var.).

Najboljši atleti na svetu v letu 1939. Kot dopolnilno prinašamo danes še najboljše skakače in metalice.

Skok v višino: 2,037 Steers (USA); 2,01 Stewart (USA); 2,005 Allbritton, Walker (USA); 2,00 Batista (USA); Okamoto (Japonska) in Oicklen (Finska); 1,699 Wilson in Carter (USA) in Oedemark (Svedska); 1,98 Weinkötzt (Nemčija) in Kalimo (Finska).

V daljavo: 7,84 Kin (Japonska); 7,76 Watson (Lacefield) (USA); 7,65 Gordon (USA); 7,64 Perina (USA); 7,59 Turner (USA); 7,58 Maffei (Italija); 7,57 Brown (USA); 7,55 Atchinson (USA); 7,51 Gyurica (Madžarska); 7,49 dr. Long (Nemčija).

Skok s palico: 4,42 Genelen; 4,41 Marmerdan; 4,40 Day; 4,38 Meadows; 4,27 Baroff, Hansen, 4,34 Caszeli; 4,32 Bryan, Padway; 4,22 Monroe (vsi (USA); 4,18 Kaas (Norveška); 4,15 Romeo (Italija).

Troskok: 15,71 Miller (Avstralija); 15,65 Kin (Japonska); 15,59 Rajasaari (Finska); 15,49 Ström (Norveška); 15,21 Bringas (Peru); 15,17 Tenorio (Argentina); 15,05 Ziebo, Joch (Nemčija); 15,02 Palamiotis (Grčija).

Disk: 52,64 Fox (USA); 52,26 Lampert (Nemčija); 51,95 Schröder (Nemčija); 51,80 Sörle (Norveška); 51,53 Wotapek (Nemčija); 51,26 Zagar (USA); 51,18 G. Bergh (Svedska); 51,03 Trippe (Nemčija); 51,00 Syllas (Grčija); 50,92 dr. Oberwieser (Italija).

Krogla: 17,09 Hackney (USA); 16,62 Watson (USA); 16,52 Williams (USA); 16,49 Stöck (Nemčija); 16,45 Wölke (Nemčija); 16,43 Trippe (Nemčija); 16,38 Kroek (Estonska); 16,23 Anderson (USA); 16,09 Ryan (USA); 16,05 Lampert (Nemčija); 16,02 Gyerrutto (Poljska).

Kopje: 76,48 M. Järvinen (Finska); 74,67 Nikkanen (Finska); 73,90 Autonen (Finska); 73,51 Sule (Estonska); 72,36 Atterwall (Svedska); 72,16 Mikko-la (Finska); 71,80 Mainio (Finska); 71,73 Peoples (USA); 71,31 Toivonen (Finska); 70,87 Issak (Estonska); 70,78 Vareszeghi (Madžarska).

Kladivo: 59,07 Lutz (Nemčija); 58,67 Veirila (Finska); 58,65 Blask, 58,52 Storch, 57,03 Hein, 55,97 Mayr (vsi Nemčija); 55,53 Houtzager (Nizozemska); 55,19 McLaughry (USA); 54,95 Beyer (Nemčija); 54,62 Bennet (USA).

Da Vas ne bodo pozimi bolele noge, ki so ves dan tesno zaprte v obutvi, upo rabljajte že sedaj za njih nego originalni

SANOPE

Zahtevajte v lekarnah, drogerijah, parfumerijah. Vrečice po 2— in 8— din.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Baromet. sk. stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost	Oblačnost (0—10)	Vetar (smer, jakost)	Padavine	
		naš. večja	naš. manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	757.3	16.4	11.4	89	10	SW ₁	13.5	dež
Maribor	755.2	16.9	10.0	80	10	0	25.0	dež
Zagreb	754.5	22.0	12.0	90	10	0	1.0	dež
Belgrad	755.8	25.0	15.0	70	7	SSE ₃	—	—
Sarajevo	755.9	23.0	12.0	90	10	0	—	—
Vis	754.8	21.0	16.0	80	8	NE ₂	—	—
Split	754.8	25.0	15.0	80	5	NE ₃	6.0	dež
Kumbar	756.0	24.0	16.0	70	6	0	—	—
Rab	754.9	23.0	13.0	80	6	SE ₁	1.0	dež
Dubrovnik	755.8	24.0	17.0	70	7	0	—	—

Vremenska napoved: oblačno, nestanovitno in deževno vreme.

Koledar

Danes, sobota, 16. septembra: Ljudmila.

Nedelja, 17. septembra: Hilda.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčić, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmajer, Sv. Petra c. 78.

Začetek kolektivne umetnostne razstave Franja S. Stuplovske je v nedeljo dne 17. t. m. ob 10 v Jakopičevem paviljonu.

Po bežnem pregledu razstavnega kataloga obsega razstava olja in grafikov zadnjih deset let. Večina njegovih slik se nanaša na naše Posavje, kjer deluje umetnik že nekaj let. Razstava bo zanimiv kulturni dogodek v Ljubljani.

Slovesnost ob prestavitvi šentpeterskega vojnega spomenika v Ljubljani bo v nedeljo, 17. t. m. po naslednjem eporedu:

I. Ob 9 uri dopoldne cerkveni govor v spomin v avetovni vojni umrlih vojakom.

Ob pol 10 dopoldne sv. maša za padle. Cerkevno opravilo bo v šentpeterski cerkvi.

II. Ob 10 dopoldne začetek slovesnosti pri spomeniku:

- a) Godba zaigra žalno koračnico.
- b) Blagoslovitev.
- c) Polaganje vencev.
- d) Prevzem spomenika po mestni občini ljubljanski.

- e) Petje žalostinke »Uslisi nar gospode«.
- f) Molitev za mrtve.
- g) Godba zaigra žalni koral.

III. Tabor pred spomenikom:

- a) Otvoritev po predsedniku Skupine bojovnikov Ljubljana—Sv. Peter g. Poldetu Zupančiču.
- b) Govor predsednika Zveze bojovnikov g. Mirka Rataja.

- c) Slavnostna koračnica — igra godba.
- d) Spominski govor člana bojovniške skupine Ljubljana—Sv. Peter g. Jožeta Pirca.
- e) Oj Doberdob — petje.
- f) Zaključek zborovanja.

Pri proslavi sodeluje vojaška godba in pevski zbori šentpeterske in močanske župnije. Vabimo vse, da se slavnosti udeležijo. S tem bodo pokazali, da znajo ceniti žrtve avetovne vojne prav v sedanjih časih. Svojece onih, katerih imena so vklešana na spomeniku, pa vabimo, da okraše prenovljeni spomenik s cvetjem in da položijo k spomeniku vence. Svečanost bo ob vsakem vremenu.

V tednu Rdečega križa pridno sejaite po tomboških kartah Rdečega križa. Že za 5 din lahko dobite lepo parcelo 644 m² v Šiški. Z nakupom tomboških kart boste pa tudi podprli Rdeči križ, ki ga čakajo velike naloge v teh težkih časih. Razprodajalce prosmo, da pospešijo razprodajo tomboških kart v tednu Rdečega križa, ker bo tombola dne 15. oktobra. Tombolske karte se dbe v trafikah in v pisarni Rdečega križa Gosposvetska cesta 2/II.

Banovinska javna dela

O pričetih in izvršenih delih na banovinskih in občinskih cestah na področju okrajnega cestnega odbora Kofevje, za dolo od 1. septembra do 15. septembra poročajo:

I. Pričeta dela

1. Preložitve ovinka na banovinski cesti I/9 v km 11.500.
2. Preložitve ovinka na banovinski cesti I/9 v km 13.600.

3. Pričela so se preureditvena dela na naslednjih občinskih cestah: Raplovo—Pricerkev, Podtabor—Pricerkev; bivša okrajna cesta II. reda od Pricerkeve do Cateža; most čez banovinsko cesto pri Potiskavcu; Cetež—Tisovec; Kompolje skozi vas; Podgora — banovinska cesta; Podpeč — banovinska cesta; Bruhanja vas — banovinska cesta; Videm — banovinska cesta.

II. Končana cesta

1. Preložitve ovinka na banovinski cesti I/9 v km 11.500.
2. Naprava deponij v skalnem terenu za režijsko dobavo gramozu na banovinski cesti II/171 od km 20.000—29.600.

Ugodnosti, ki jih nudi gledališki abonma so: 1. Veliko število (38) predstav v sezoni. 2. Izreden popust na dnevne cene. 3. Prednost izbere stalnega sedeža. 4. Izgnete se navalu pri večerni blagajni. 5. S stalnim abonmanom Sreda ali Četrtek si zagotovite večere za gledališki obisk. 6. Plačevanje abonmana v desetih mesečnih obrokih. Priglasite se čimprej, ker imate možnost izbire boljšega sedeža, v večji dramski gledališči, kjer sprejemajo abonente vsak dan do 16. t. m. dopoldne in popoldne.

Smederevsko grozdje

že dobite pri

Gospodarski zvez

Ljubljana, Tyrševa c. 29. Tel. 27-1.

Nova francoska vlada - vlada bojevnikov iz svetovne vojne

Novo francosko Daladierovo vlado smemo z vsvo pravico imenovati vojna vlada. Najuglednejše osebnosti, ki so spremenile ali pa izpopolnile prejšnji ministriki seznam, so vredne, da vodijo vojno leta 1939, ker so se same od leta 1914 do leta 1918 slavno borile proti Nemcem. Daladier, ki združuje v svojih rokah zunanje ministertvo in narodno obrambo, je dobil več odlikovanj za svoje vedenje na fronti.

Delbos, ki je kot prosvetni minister prevzel mesto Jeana Zaya, ki je prostovoljno odšel pod zastavo, je bil najprej pehotni narednik, nato pa letalski pilot. Iz svetovne vojne ima dve rani, in dnevno povelje ga je dvakrat omenilo kot zglede. Kot profesor za književnost ima za seboj slavno pot v časnikarstvu. Ze celo vrsto let je Delbos ena izmed vodilnih osebnosti v uredništvu lista »Dépeche de Toulouse«, najuglednejšega podeželskega demokratskega lista. V zadnjih 15 letih je bil neprestano poslanec in večkrat minister. Od leta 1936 do 1938 je vodil francosko zunanje ministertvo. Na tem mestu si je mnogo prizadeval za pomiritev v Evropi in skušal zbrati čim več prijateljev Franciji. Sprejel je v Parizu maršala Rydz-Smiglega in sklenil v septembru 1936 francosko-poljsko zvezo.

Neposreden sodelavec bo Daladieru v zunanjih zadevah Champetier de Ribes, ki je prav tako junak iz svetovne vojne. Bil je tudi nevarno ra-

njen Kot strogo veren katoličan je de Ribes ustanovil in zdaj vodi kot predsednik demokratično ljudsko stranko, katere program je stremeljenje, da se v političnem in mednarodnem življenju uveljavijo načela papeških okrožnic.

Eden izmed starejših, ki se bo pobrigal za koristi borcev je René Bais, veliki vojni invalid, ki ga ves parlament spoštuje.

Oseba, ki se o njej ne da pretekati, je Georges Pernot, minister za blokado; ugleden pravnik in odlični branilec francoske družine. Sam ima deset otrok in je predsednik društva očetov mnogostevilnih družin. Igral je bistveno vlogo pri izdelavi francoskega družinskega zakona, poslednje velike socialne reforme francoske vlade. Pod njegovim vplivom prevajajo ta zakon velike ideje socialnega katoličanstva, kajti Georges Pernot je katolik in dejanju.

Raoul Dautruit, novi minister za oboroževanje je napisal prelepo knjigo pod naslovom »Clovekov poklic«. Ta poklic izpolnjuje Dautruit z enako srečo v vseh možgih panogah. Dautruit je veliki organizator francoskih železnic, pisec dveh blestevitih poročil o letalstvu in urbanizmu ter tvorec najlepših delavskih mest na Francoskem. V političnem življenju je doslej še neznan. Dautruit je tehnik-inženir in šef, ki bo Franciji dal zmagovalno orožje.

Organizacija varstva pred napadi iz zraka

Za izvajanje pasivne zaščite pred zračnimi napadi je poleg zakonitih predpisov potrebna zlasti organizacija in — denar. Zakoniti predpisi so obelodani v uredbi o zaščiti pred zračnimi napadi z dne 13. aprila 1939.

Za izvršitev zakonov in uredb so redoma določena območja in uradni organi. Le izjemoma so k temu poklicani posebni odbori ali društva zasebnega oziroma poluradnega značaja.

A) Banovinski odbor za zaščito pred zračnimi napadi. Poleg osrednjega odbora pri državno-obrambenem inspektoratu je predviden za območje vsake banovine poseben banovinski odbor, ki ima na območju mesta Belgrada naslov »Odbor za zaščito mesta Belgrada pred zračnimi napadi«. Sestava banovinskega odbora je določena po čl. 10. uredbi. Po tem se sestavlja banovinski odbor tako, da so zastopani razni uradi in podjetja, ki imajo pomen za državno obrambo, pa tudi različne gospodarsko-kulturne ustanove iz območja banovine. Predsednik banovinskega odbora je ban, podpredsednik pa pomočnik bana.

Banovinski odbor se deli zaradi načela delitve dela po strokovnih vidikih na pododbore: 1. izvršilni banovinski pododbor; 2. tehnični pododbor; 3. pododbor za zdravstveno in kemijsko službo; 4. pododbor za izseljevanje prebivalstva; 5. pododbor za propagando. Čl. 12. uredbi, ki predvideva te pododbore, določuje tudi njih sestavo in njim poverjene posle.

Izvršilnemu banovinskemu pododboru je ban predsednik, pomočnik bana pa podpredsednik, razen tega pa so v njem še vojaški zastopniki in drugo potrebno osebe.

Posli posameznih pododborov so deloma razvidni že iz njih naslova, v ostalem pa jih čl. 12. uredbi točneje našteva. Pri tem je izvršilnemu pododboru poverjeno vodstvo vseh poslov banovinskega odbora in krajevnih odborov. Ta pododbor pregleduje tudi načrte posameznih krajevnih odborov glede zračno-zaščitnih naprav in sestavlja letni proračun banovine za zaščito pred zračnimi napadi. Izvršilni pododbor posluje skupno z odsekom za zračno zaščito v okviru upravnega oddelka, ostali pododbori pa v okrilju po stroki pristojnega oddelka kralj. banske uprave. Od teh pododborov posluje pododbor za izseljevanje pri obnem oddelku, pododbor za propagando

pa pri prosvetnem oddelku kralj. banske uprave. Imenovano razdelitev dela je treba upoštevati pri naslavljanju vlog na posamezne oddelke kralj. banske uprave.

B) Krajevni odbori. Po smislu besedila čl. 17. točka 3. uredbi, je predvidena ustanovitev krajevnih odborov v vsakem večjem, strnjeno naseljenem kraju. Krajevni odbori so torej mišljeni po krajih in ne po občinah.

Da se v velikih krajih delo lažje zmaguje, se more krajevni odbor deliti na pododbore, katerih število in posli so podobno urejeni, kakor pri pododborih banovinskega odbora (čl. 17. točka 4. uredbi).

Sestavo krajevnih odborov odobri po sklepkih odborov in na podlagi mnenja okr. načelnika ali predsednika mestne občine ban kot predsednik banovinskega odbora (čl. 17. točka 5. uredbi). V ostalem je ta sestava odvisna od krajevnih in gospodarskih prilik v dotičnem okolju.

Vsak krajevni odbor mora s svojimi člani in še z drugimi osebami organizirati posebne oddelke (ekipe), ki so poklicani, da vrše v času letalskih napadov gradbeno-tehnično, gasilsko ter zdravstveno službo in službo za odkrivanje in uničevanje bojnih strupov. Slednje imenovana služba bo v manjših krajih seveda težje izvedljiva. Ti oddelki morajo imeti primerno število moštva, ki pa mora biti v svojem poslu dobro izveščano tero premljeno z maskami in zaščitnimi oblekami.

Od krajevnih odborov moramo razlikovati zavodne in obratne odbore za zaščito pred zračnimi napadi, ki jih morajo po čl. 19. točka 1/a postaviti uradi in podjetja.

Uredba nalaga odborom, zlasti krajevnim odborom, razne posle, in sicer v glavnem (razen naštetih) te:

a) Po čl. 11. točka 2. uredbi odločajo banovinski odbori o zadevah, naštetih v tej določbi; krajevni odbori pa odločajo v smislu čl. 18/8 2. odst. o tem, kako morejo biti zavarovana podjetja zoper zračne napade.

b) Po čl. 8. točka 2. uredbi sklepajo krajevni odbori o zračno-zaščitnih napravah v drž uradih.

c) Krajevni odbori morajo organizirati gori-imenovane oddelke za vršenje predvidene gasilske in druge službe, sestaviti načrt krajevnega za-

ščite ter podati kr. banski upravi predloge glede eventualne evakuacije in propagande.

Iz gornjih izjavljani sledi, da je smatrati obore po uredbi za zaščito pred zračnim inapadi v glavnem kot posvetovalne in pomožne organe, v pogledu vršenja zračno-zaščitne službe v času letalskih napadov pa za važne izvršilne organe državnih in samoupravnih oblastev (ministra, bana, okrajnega načelnika, predsednika občine).

V ostalem bodo izdane v pogledu pristojnosti krajevnih odborov z ozirom na obrtna in industrijska podjetja potrebne uredbe kr. banske uprave.

Dasi ne preti kaka vojna nevarnost je izvedba zračne zaščite že v mirnem času čim previdnosti in izraz skrbi za življenje in premoženje državljanov. To delo bo tem uspešnejše završeno čim bolj bodo oblasti, odbori in prebivalstvo v harmoničnem in poštvalnem delu, a brez razburjenja in nepotrebnega uganjanja sodelovali.

Poleg trupla umorjenega zaspal. V občini Graci pri Braili v Romuniji sta se kmet Colea in poljski čuvaj Jonescu čez mero napila žganja. Pijana sta se sporekla. Colea je med prepričom pripeljal svojemu nasprotniku tako silno zausnico, da se je ta nezavesten zgrudil na tla. Nato je Colea nezavestnega čuvaja z nožem večkrat zabodel in se nato, omamljen od alkohola, zgrudil poleg ubitega Jonesca, kjer je spal do jutra. Ko se je prebudil in videl, kaj je v pijanosti naredil, je pobeignil, pa so ga orožniki kmalu našli in aretirali.

Pariški nadškof kardinal Verdier je imel v pariški cerkvi Naša ljube Gospa Zmaga službo božjo za mir.

zredno zasedanje ameriške zbornice bo prineslo sklep

ali bo Amerika posegla v evropsko vojno ali ne

Izredno zasedanje kongresa (poslanske zbornice in senata), ki se bo začelo 21. septembra, bo imelo, kakor sodijo, take posledice kakor pred 20 leti tedanje zasedanje, ki je preprečilo, da bi bila Amerika stopila v Zvezo narodov. Edino vprašanje, ki bo na sporedu zasedanja, bo vprašanje o spremembi nevtralnostnega zakona, zlasti odpravo določila o pošiljanju orožja vojaškim se državam. To je edina stvar, ki jo hoče izvesti zdaj ameriška vlada. Zaradi zahteve po spremembi tega določila se bo razvil boj. Toda naj bo to vprašanje še tako važno, je vendarle manj pomembno od pomena, ki ga bo imelo za ves svet to končno glavoanje: ameriških zbornic. Vsa ameriška javnost se zaveda, da bodo zakonodajalci prav v kratkem določili splošno smer zunanji politiki Združenih držav za sedanjost in za bodočnost. Gre za to, ali USA želi ostati pri svoji zgodovinski politiki, ali bo pa uspelo prizadevanje Roosevelta, ki ga kaže že več let, da bi svoji državi podelil mednarodno vlogo, ker se zaveda, da Amerika ne sme stati ob strani, ko se odloča usoda Evrope in sveta. S tega stališča je treba gledati ohranitev ali pa preklic dosedanjih prepovedi za izvoz orožja. Razprava o tem bo rodila veliko prekanjanj, v katerem bo Roosevelt kot voditelj države tvegaj svoj ugled, ameriški narod pa svojo bodočnost.

Vse razloge in uganjanja naglašajo, da bo to zasedanje ameriškega kongresa velikanskega pomena za razvoj dogodkov v Evropi. Vsi Američani se zavedajo, da je ta stvar sicer popolnoma njihova notranja zadeva, pri tem pa vendarle ne gre pozabiti, da bodo debate v kongresu imele velik vpliv na neposredni potek vojne.

Radio

Sobota, 16. sept.: 12 Plošča za ploščo — pisana zmes, godba vesela in pesmice vmes — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Plošča za ploščo — pisana zmes, godba vesela in pesmice vmes — 14. Napovedi — 17. Otroška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersson popotoval z divjimi gosmi. Povest v nadaljevanju. b) Dogodivščine Miki-miki (Clanice Nar. Radijski orkester — 18. Za delopust igra Napovedi, poročila — 19.40 Nač. ura: Krško in okolica (Rad. 6. Dostal, Ljublj.) — 20. O znanosti politiki (g. uredn. dr. Al. Kuhar) — 20.30 Jož. Vamberger: Polet na lunu ali Čudoviti sen Jaka Smolaka. Slušna igra, izvajajo Mlani radij. igral. družine, vodi inž. Pengov) — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna, igra Radij. orkester.

Drugi programi

Sobota, 16. septembra: Zagreb: 20 Klavir — 20.30 Vok. konc. — 21. Zab. gl. — Sofija: 20 Instrumentalni konc. — 20.50 Lohka gl. — Budimpešta: 20.10 Igra — 22. Klavir — 23. Plošče — Trst-Milan: 21. Wagnerjeva opera »Lohengrin« — Rim-Bar: 21. Simf. konc. — 21.45 Ljudski Moderna gl. — 21.15 Zabrana gl. — 20.45 Ork. konc. — 20.30 Bernmünster: 20. Pisan konc. — 20.45 Ork. konc. — 20.30 Kabaret — 21.45 Vok. konc. — 22.05 Plejana gl. — Monte Ceneri: 20. Ork. konc. — 20.45 »Drama in Singapur« — Bukarest: 20.15 Plejana gl. — 22.15 Kone. prenos — Luksemburg: 20. Pisan konc. — 21. Ork. konc. — 22.05 Opera gl. — Horthy: 19.45 Plejana gl. — 20.45 Kabaret.

Tako razdejanje nastane v nevtralnih državah, če se kako neznanu letalo zmoti in spusti bombe na njihovo ozemlje, kakor se je to zgodilo v malem danskem mestu Kjösberg.

Takle je naval na pariško tržnico zdaj, ko v njej prodajajo lahko samo od 12 do 15. Blaga je dovolj, ljudi pa preveč.

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Toda pozabljenje lastne stiske ob tujem trpljenju, čigar priče smo ravnokar bili, je kaj kmalu minilo. Strašna slika je ob zbadajoči sončni bleščavi kmalu zbledela. Žeja je spet z vso neizprosno začela kazati, da je zdaj ona edini in vsemogočni gospodar nad nami.

Hodili smo vedno počasneje in počasneje. Ljudje so začeli zaostajati, tu pa tam je kateri že kaj vrgel od sebe. Jaz dozdam nisem dosti tožil in stokal. Imel sem za zadnjo silo pripravljeno nekaj drugega.

Ko mi je bilo neznosno in so se mi začeli delati ognjeni kolobarji pred očmi, sem potegnil iz žepa deset frankov, zadnje belice, ki sem jih imel od plače, ter si z njimi skušal kapljo vode — kupiti. Ponujal sem jih na levo in na desno, da bi mi bil kdo odstopil požirek, toda nisem nič opravil.

Kako tudi! Zdaj sem videl, da so tudi žastniki ponujali denar legijonarjem, da bi dobili malo vode, a kaj, ko je nihče ni več imel. Drugače bi jim bili ustregli.

Zadnje upanje je šlo po vodi, prav za prav po pesku, zakaj, da bi bilo tu lahko

šlo po vodi, bi bil srečen jaz in vsi drugi. Moral sem stopiti iz vrste ter si odpočiti ob robu ceste. V očeh mi je gorelo, zaprl sem jih, pa mi ni bilo nič boljše. Šum ljudi, ki so šli mimo, se mi je kar sam po sebi spreminjal v šum vode, pred mano je rasla utvara, da sem nekje doma, ob bregu široke, zelene mrzle reke, ni mi treba drugega kakor samo planiti vanjo in ohlajen bom...

Nenadno me je vrgel iz te zmešane omame strah:

»Kaj če so že mimo. In bom ostal sam... sam tu v žgoči samotli«

Udaril sem se po očeh, da bi se predramil in pogledal. Mislim, da sem počival in blodil celo večnost, pa sem videl, da ni bilo niti pol mojega oddelka mimo.

Počakal sem, da so bili vsi mimo, potem sem stopil na konec čete in jo opotekaje se pobiral za drugimi. Zdelo se mi je, da mi sonce počasi, počasi, toda neizogibno in neumljeno suši kri. In nič ne morem proti temu storiti...

Vrgel bi se bil ob tla, se zaril v pesek in čakal, naj bo kar hoče, naj pride

konec ali odrešenje, toda vsako pot, ko bi bil padel, sem zagledal pred seboj ognjeno prikazen: Arabca, ki vlivata zadnjo kapljo vode tovarišu, umirajočemu od žeje.

Ta slika me je pognala vedno naprej, kakor sem pač mogel.

Ves čas, ko so šli legijonarji mimo mene, nisem videl niti enega, ki bi bil pil. Vsi so že z muko prestavljali noge, veliko jih je omagalo. Precej jih je bilo že daleč zadaj, vlekli so se k sence.

Poročnik Thevenon iz prve kompanije, moj poznejši kapitan, je vzel trem onemoglim legijonarjem nahrbtnike in jih vlekel sam. Naš kapitan, ki je jahal konja, je tudi vzel nekaterim omagajočim nahrbtnike in jih naložil sebi na konja.

Minute so legle počasi, ko da se tla trda kovina...

Vedno več jih je ostajalo zadaj, ki so od časa do časa počivali, a sta jih žeja in pa strah pred samotno tirala brž naprej. Meni ni bilo nič boljše, počivati nisem maral več. Ker sem bil najmlajši in so me nekateri legijonarji vseeno zdaj dražili, da ne bom zdržal, sem stisnil zoba, se grizel do krvi in se vlekel naprej.

Neznosna vročina je puhtela vedno z enako močjo z neba in iz suhega peska na nas. Vroči zrak je trepetal pred očmi, da je vse bleščalo in migetalo. Usta sem imel tako izsušena, da zdaj niti govoriti nisem več mogel in se mi je izvijal iz ust samo hropeč glas. Kolena so se mi

od utrujenosti tresla, ko da bi bil star sto let. Mislim sem vedno bolj, da se bom vsak trenutek zgrudil na tla.

Nekateri legijonarji so pometali od sebe nahrbtnike, ki jih zdaj nobeden več ni pobiral, kajti mule so bile že tako natovorejene, da so še tisto, kar so jim naložili, težko nosile. Edino orožje je vsakdo varoval, tega ne bi bil prej izpuštil, dokler ne bi bil mrtev. Tako je zahtevala čast Legije. Ko sem se za trenutek ozrl nazaj, sem z motnim pogledom zagledal daleč zadaj v ravnini sive točke, ki so se neznanatno premikale: bile so zaostali legijonarji.

Največ je omagalo novincev, dočim so starejši legijonarji skoraj vsi zdržali, bili so vajeni, puščava jim je bila dom.

V duhu sem se spomnil nazaj, kako sem včasih bral v knjigah o strašni žeji, ki muči popotnike po puščavah. Tedaj doma nisem mogel verjeti, da bi bila žeja nekaj tako strašnega. Doma sem imel vode, da bi se bil lahko utopil, tukaj bi je pa še za naprtnik ne mogel z zlatom kupiti.

Spet so mi vstajali prividi. Trpljenje od njih je bilo hušje od resničnosti.

Videl sem samega sebe, kako pijem čisto studenčnico, a takoj v naslednjem trenutku sem se zavedel, da ni res, ampak da sem sam podoben tistemu potniku, kateremu nisem verjel, da je od žeje skoraj umiral. Kakor je napisal.

Že dolgo, dolgo, ko smo bili samo še sence ljudi, se je začelo sonce nagibati v zaton.

Prišli smo do male kazbe, — bili smo rešeni, zakaj vedeli smo, da mora biti v bližini voda.

Res, čez pol ure smo se privlekli do umazane mlake. Ko so to mlako legijonarji zagledali, so planili iz vrste kakor besne živali in se skoraj poklali, kdo bo prej prišel do vode.

Častniki so nas morali z revolverji v rokah držati, da nismo popili tiste svinjarije in so nas komaj, komaj napodili kakih dvesto metrov naprej, kjer je tek — čist potok.

Sam nisem vedel, kje sem dobil toliko moči, da sem prehitel vse tovariše in sem bil eden izmed prvih pri vodi. Ko sem se hotel vleči kraj potoka, da bi se napil, so me pahnili tisti, ki so bili za menoj, naravnost v potok, da sem se skopal in napil obenem. Bilo jih je še nekaj, ki so na isti način prispeli do poci kopeli in so se napili vode tako ko jaz.

Prav nič nisem bil jezen na tistega, ki me je pahnil v vodo, bili smo pri vodi, bili smo srečni, da bi najrajši jokali.

Kar ločiti se nisem mogel od mokrote. Tudi drugim, ki so bili za nami, je misel na vodo tako pospešila korak, da so zdaj tekli, čeprav so bili že pred nekaj minutami pol mrtvi.